

VITÓ ZOLTÁN

SZEGLETKŐ

(A szerző - Vitó Zoltán - szívélyesen köszönti az Internet nyájas versolvasóit, akiknek szíves reagálását köszönettel várja a magyar és nemzetközi „Ki kicsoda?” lexikonban is megtalálható E-mail címére: abeltoth@mail.matav.hu)

TARTALOM

SZOKATLAN INDULÓ

SZOKATLAN INDULÓ
SZÓ ÉS KENYÉR
HEGEDŰS GÉZA KÖSZÖNTÉSE
CSAK ANNAK HISZEK
VIHAR BÉLA SÍRJÁNÁL
MOTTÓ
JÚLIUSI JAMBUSOK
SZEPTEMBERI FOHÁSZ

SÓHAJOK

SÓHAJOK
ODÜSSZEUSZ BÚCSÚJA NAUSZIKAÁTÓL
A HAJNALI SZELLŐVEL ÜZENEM
MEGÉRINTLEK
GLUCÍNIAHOZ
KÉRDÉSEK MÁRIÁHOZ

A SZONETTEK KÖNYVÉBŐL

KÖLTŐ
SZONETT A ‚MŰ‘ CÍMÉRŐL
ANYÁM SZONETTJE
NOÉMI
SZERELEM
NYÁRI HÓ
MARIANN ARCÁRÓL
SZONETT
TE - ÉN
IKARUSZ
MITOLÓGIA
BERZEVICZY GERGELYRŐL

NAPPALI VARÁZSLAT

NAPPALI VARÁZSLAT

EGYÜGYŰ VALLOMÁSOK

FÉLÁLOM S ÉBREDÉS KÖZT
HÍVOGATÓ
IN MEMORIAM
EGYÜGYŰ VALLOMÁSOK
TÉLI MONDÓKA
BOHÓC ÉNEK
HÚSVÉTOLO ÉNEK

SZEGLETKŐ

ELSŐ ECLOGA
MÁSODIK ECLOGA
SZEGLETKŐ
LEVÉL KITTYHEZ - ÜZENET A NŐKHÖZ
MÁR NEM FÉLEK!
KEREKEGYHÁZA

SZOKATLAN INDULÓ

SZOKATLAN INDULÓ

Hát elkövetkezett az óra,
hogy e szokatlan indulóra
felétek ím, elindulok.

*

Mert végre készen áll a csónak,
mely nekem, az elindulónak
reménység, hogy el is jutok

hozzátok, kiktől elszakadtam
a kezdet kezdetén, s magamban,
tisztán-bünhődve, kénytelen,

sok éve élek elhagyottan
(melyről senki se tudja, hogy van),
- elítélve - egy szigeten.

Az ítélet ez volt: kiáltva,
vizek fölött egy hangra várva,
senki ne legyen, aki ért

s felelhetne a hívó szóra; -
s hogy élek is, ne tudjon róla
senki, - s ne értsem, hogy „miért?!“

De találtam egy menedéket,
s hogy mégis ép maradt a lélek;
aminek ezt köszönhetem:

az írott szó elolvasottan,
melyet sokszor kiáltva mondtam,
hogy őrizzen az értelem.

És a szavak szívembe égtek:
„Legyek én, ki mindenkit értek,
ha ez fordítva nem lehet;

s ha válaszolni nincsen ember,
- mondtam - visszhangozzék a tenger
saját hangommal lepve meg!”

S váratlan egy kis magra leltem.
Féltem a földbe elvetettem,
és sejtve biztattam magam:

„Ha derültebb napom megérem;
ha van, hogyha lehet reményem, -
az mind e csöppnyi magban van.”

S gondoztam aggódva, befedtem,
a leheletemmel leheltem,
hogymajd ne legyen gyenge, ha

csírákat ereszt hajtásba nőve.
Így lett csemete is belőle,
s lassan sarjadzó, zsenge fa.

A sós tengervizet nem állta,
a véretem, csak azt kívánta;
itattam hát bőségesen

ereimből patakozó vérrel,
hogymihasson erős gyökérrel,
s a törzse csónakom legyen;

mely mindenképp elvisz hazámba!
S e csónak, íme, készen áll ma!
Még néhány perc, és indulok.

A szívem telve bizalommal,
remélem, hiszem, hogy biztonnyal
(ha partotokig eljutok),

füleitek hangom nem sérti,
s lesz köztetek, ki meg is érti,
hogymilyen dal születhetett,

mikor gyötrőn megült a kétség,
s a végtelen, tenger-sötétség
és zúgó orkánok felett

magányosságom megfeszített;
s veszett kínban társért nyüszített
- mint ha korbáccstól vérzik eb -,

az ártatlanul megvert lélek...
(Kegyetlen, esztelen ítélet!)
Ó, biztosan megértitek!

S tudom, lesz majd, ki sejtí azt is;
ha elmondhatom a panaszt is,
ha lelketekig ér dalom

s befogadjátok szívetekbe, -
a tenger bűt kiénekelve,
mennyi derű lesz ajkamon!

Derű, amelyet megőrzöttem,
hiába táncoltak köröttem
vésszel veszejtő, vad szelek, -

amellyel a jövőmbe néztem, -
a 'derű' nem hagyott el mégsem;
de rátok vár: Segítsetek;

hogy feloldódhassék lelkemben!
Van okotok: bízzatok bennem!!!
Én jótállok a szavamért:

Szótól többet még nem reméltek,
és mélyebbről aligha jöttek,
s ki többet áldozott azért,

hogy végre eljusson közétek...
Most már jövök, semmit se kések, -
s ha elérem a partotok,

mondjátok, nem jöttem hiába;
hogy folyton kutatott egy gálya;
s hiányoztam; s hogy vártatok!

Mert elkövetkezett az óra,
hogy e szokatlan indulóra
felétek, ím, elindulok.

SZÓ ÉS KENYÉR

Világosan emlékszem,
mintha tegnap lett volna:
Már félig béke volt,
az ellenség már visszavonulóban.

Újpesti udvarunk
békés kis harci szállás:
lovak s kocsik egymástól
szétváltan vesztegeltek;
s az orosz katonáknak
- kiket ma „szovjetek”-nek
mondanék voltaképpen -
(városunkon vonulván
át s a Dunához érve),
egy roncsolt hidat kellett
alkalmatossá tenni
a rajta átjutáshoz,
s nappal ezen dolgozván,
éjjeli menedékül
hadi szükség szerint
élve, igénybe vették
az udvaron belül
az otthonunkat is.

Negyvenöt január volt,
s még öt éves se voltam,
de pontosan emlékszem;
mikor az a borostás,
szikár orosz katona
azon az első napon

maga elé szegezett fegyverével
a konyhánkba belépett,
miként meredtünk rája
találgatva és félve:
vajon-vajon, mivégre,
mi céltől vezérelve
jön így, megviselt falaink közé?;
s miközben erre fény derült
s ő meggyőződött afelől,
hogy lapuló ellenség
egy helyiségünkben sincsen, -
eközben egy ott lévő szomszédasszony
éhség- és ijedség-szült leleménnyel
az én fülembé súgta:
„Kérjél tőle kenyeret!,
kérjél tőle ‚klebát’!”

Ma is érzem súlyát e pillanatnak;
látom, amint öt éves értelemmel
rögtön tisztán fölfogtam azt, hogy most itt
valami komoly, nagy dolog függ tőlem,
amire - nem is kétes -
csakis én, a gyermek lehetek képes...

Amint megállt előttem,
reá emeltem tekintetemet,
s ajkamról két szelíd,
bátor szárnyú galamb röppent felé;
két szó-galamb, különös párban, így,
félíg magyar, félíg pedig orosz
mondatban egyesülve,
röppent éhségen és reményen át:
- „Kérek klebát!”

Néhány másodpercig csak nézett,
mint ki nem ért egészen valamit;
nézett, és talán gondolatai
messzi Ukrajna nedves partjaira,
vagy a gerinces Uralig röpültek,
ahol talán egy hasonló korú
éhező kisfiú
várta őt, a hazatérő apát, -
csönd volt, ő nézett, s én megismételtem
a szokatlan mondatnak két szavát:
- „Kérek klebát!”

Most már láthatólag megértett:
Benyúlt tarisznyájának mélyére,
s a következő pillanatban
megtörtént
a már semmiképp nem felejtendő
hétköznapi, de mégis szent csoda:

Láthattam a kimondott SZÓT
a kezében - KENYÉRRÉ válni!
Nem tört belőle,
nem tartott vissza
semmit magának;
amikorát talált,
úgy, egy darabban nyújtotta felém, -
s ma is emlékszem én,
hogyan e mozdulat ideje alatt
valahol bent a lélek rejtekén
lefolyott egy titkos átminősülés,
s az imént még idegen katonában -
már messziről jött, kedves rokont láttam.

Hetven körül lehet
most éveinek száma,
ha él még valahol
az őt hívó hazában,
és úgy lehet, hogy unokáinak
gyakran mesél az elmúlt, rémségekkel
és borzalmakkal zsúfolt háborúról;
s bizonytalán régen megfellebbezett
már arról a hajdani kisfiúról,
kinek ő, az egykori katona
utolsó kenyere adta oda, -
de ha találkozhatnék még vele,
meghitt beszélgetésre ülve le,
szívem szerint mondanám el neki:
 hogyan később, évek múltán,
sok lelki-testi kín
veszejtő próbáinak
pokolnyi útjain
igaz ösvényt keresvén,
költővé érlelődve,
miként lett végül is
a Szó a Kenyerem, -
ám korántsem csak úgy,
tárgyias értelemben,
de sokkalta inkább
amúgy - jelképesen:
 Akként lett életemnek
intő szimbóluma
az ő kenyere nyújtó,
békés mozdulata,
 hogyan aki szükségében
énhozzám bízva fordul,
ne távozhasson éhen
terített asztalomtól:
amit kíván a lélek
s óhajt az értelem,

ha szólok, ajkamról
a Szó - Kenyér legyen;
éhséget, szomjúságot
egyszerre csillapító,
a világ gondjain,
vétkein is javító;

ha ajkam ejti vagy a tollam írja,
törekedjen lenni a bajnak írja.

S ha célomban e szavam megszegem, -
ne legyen szegni való kenyérem!

Mert ha szükség van rá,
a szó is lehet fegyver,
de a cél mégis az,
hogy felnőjön az ember,
s fegyverrel már ne öljön
indulattól vakon,
élhessen végre békén,
boldogan, szabadon, -
s mint egy barátságban két
összesímult tenyér,
úgy tartozhasson össze
mindig SZÓ - és KENYÉR!

HEGEDÚS GÉZA KÖSZÖNTÉSE

(70. születésnapjára)

Amikor felserdül az ifjú ember
és szépre, jóra vágyó értelemmel
„Mestert” keres, kinek szavát kövesse,
s ne szálljon év el hasztalan már egy se,
felkészülhessen küzdelemre, létre, -
jósorsom révén úgy jöttél elélem Te;
s mert csodálatod bennem egyre nőtt
és ajkadról bővöltek a szavak,
úgy húsz-huszonkét évvel ezelőtt
a mesteremmé választottalak;
s mint régi századokban - hogyha kellett -,
a tanítvány egyetlen mester mellett
tanult mindent, - hát mint e régi múltban,
én is szinte mindent Tőled tanultam.

Ám hívedhez különösképp jutottál,
hisz' választásomról Te mit se tudtál;
mert körülményem nem engedte meg,
hogy test szerint is melletted legyek,
más módokon követtem szellemed
hasznosnak megismert útmutatását:

Szólítottál, hogy ,a múltakon láss át'
és én Fürkész Ádámként vándoroltam
évszázadok ösvényein keresztül,
míg fokról fokra azt is megtanultam
s tudom, hogy mit várhatok a jelentől
és sejtetem, a jövőd mit hozhat.

Úgy tanítottál megvetni a rosszat,
hogy az Igazat olthatatlan vággyal
a Szép iránt is a szívembe loptad, -
s kelhet bennem akár eposz, vagy lágy dal,
amikor szólni vágyom, szinte hallom
és mámoros lélekkel egyre vallom:
Igazsága csak annak van, aki
az Igazságot szépen mondja ki.

És amikor úgy hozta a sorsom,
hogy végigpróbáltassak ezer poklon;
hogy megismerjem, mit jelent a kín
a borzalmak útvesztő útjain, -
én akkor is a szavadra figyeltem,
és csodás erőforrásokra leltem
- kikre a bajban szemem értve nézett -
az általad példaként felidézett
mondák s regék hős alakjaiban.
S megértettem: hogy ha baj bármi van,
ha akármilyen nagy a rettenet,
minden retteneten győzni lehet,
ha győzelmében hittel hisz az ember
s hős elszánás ölt kart az értelemmel.

És tudtam már, hogy nincsen lehetetlen:
a Griffmadarat testemből etettem,
de együtt szálltam Fehérlófiával
az alvilágokból a felvilágra;
s ott is tudtam, minden vérszóból kilábal,
ki a jósort nem tétlenül várja,
de a Káoszt is változtatja Rendre,
Zavarok közt is Összhangot teremtve, -
s mindenekért kárpótló Szerelemre
csakis tettekre vágyó küzdelemmel
lehet méltó az ember.

S példát is adva rá, hogy bárki lássa,
Te biztattál folytonos tanulásra,
mondván, hogy „Egy magát nagyra tudó
és sokat tanuló
ifjúból egyszer még akármilyen válhat” -
adván a szót Gerbert-nek, a pápának
szájába, de én tudtam, hogy nekem szól
s a tanulásra magad engem unszolsz,
vagy csak szelíden s nagyra látva intesz.

S láthatod, nem volt haszontalan mind ez,
hisz' ha segítik régi istenek,
még mai magyar költő is lehet
az „ifjúból”, ki a leckét nem únta,
és hivatásának szakmai részét
- gyönyörűséges, mágikus egészét -,
vagyis a verstant is Tőled tanulta;
s most megindultan arra kér, hogy nézd el,
ha így szólít hálatelt hetykeséggel:

Látod-e, perdül a nyelvem a daktilusokra s a féket,
azt is alig lelem én, ha a jó lelemény bora éget!

*

Hát így lettem én, általad tanítván
úgyszólván mindenre, - a hű tanítvány,
ki oly sokáig nem is jelezhetette,
hogyan életében mit is jelentesz Te;
de sok év alatt nem volt oly napom,
hogyan nálad időző gondolatom
ne készült volna izgatottan arra
a kissé félve is várt feladatra,
mely - tudtam jól - eljön egy szép napon
s elébed állva, el kell mondanom,
hogyan az elszálló számos év alatt
szavad követve, mint csodálatlak
jó mesteremként és példaképeként.

Sőt: mindenre Tebenned látva eszményt
- mint a szülőjét bámuló gyermek -,
ha túlradt bennem a szeretet,
szinte apámnak tekintettelek;
s csodált erőd bár nyomasztott is néha,
mint Hippolütoszt Thészeusz árnyéka,
de ha valamit jól végeztem el,
a prófétáról mondott szép mesében
Te dicsértél: „Okos vagy, Dániel!”

Mert hogy' is feledhetném el, hogy éppen
Tőled tanultam azt is, mikor öltön
az Igazság óvó álorcát, kölcsön;
s Tőled tudom, micsoda kincs lehet
a mindent megőrző emlékezet,
s hogy az igazán okos azt is tudja,
van, mikor többet ér a fordítottja:
a memória finom húrja rezzen,
s tudja, mikor mire ne emlékezzen,
mert ha célját csak így érheti el, -
az Igaznak akkor is győzni kell!

És tudtam jól, hogy ama szép napon
előtted állva, el kell mondanom,
hogy hálás vagyok mindegyik kalandért,
melynek útján irányt és célt szavad mért;
hogy kutatván a múltak titkait,
hová képzelet s tudás szárnya vitt,
bejárva zúgó tartományait
- a történetit és a mondait -,
az élmény gyúlt, a lélek lángja gyúlt,
s úgy vált árnyas hajlékommá a múlt,
hogy édes otthonom lett a jelen,
hol jó vagy rossz, de mégsem idegen,
ami történhet másokkal s velem!

S hálás vagyok minden varázslatért,
mellyel áttörve időt és a tért,
megidézted az idők távolából
a gondolat fénylő szellemeit,
a halhatatlanság örök honából
az írni-tudás nagy mestereit,
hogy gyönyörrel tanuljak a példából,
mit sugallnak életük s műveik, -
és az ekképpen elém idézettek
személyes ismerőseimmé lettek. -

S úgy sejtem én, hogy némely megidézett
Veled valami titkos frigyre lépett:
tán a csodálat és a szeretet
viszonzásaként adatott Neked,
hogy hozzád térve, számos nagy előd
lelke beléd szállván, a Te erőd
csodás teherbírását sokszorozta,
mely külön Teremtésként létrehozta
világod mérhetetlen Mindenségét:
Összhang, Öröm, Igaz és Szép egységét
s az élni-tudás gazdag bölcsességét;
ha ki úgy dönt, hogy eszmédben kövessen,
merítve bőven, boldog is lehessen;
hiszen sejteti táltos ifjúságod:
az istenekkel van találkozásod,
s ki két kézzel szórja a kincset itten,
alighanem, maga is félig isten,
csak jól titkolja, így és úgy - mi rá vall -,
kedélyesen sorjázó adomával,
hogy ne restelljük előtte magunk,
hozzá képest milyen gyarlók vagyunk...

Hát e „játékot” miértünk ne vesd el!
És légy közöttünk még soká „A Mester”,
ki az örök életért Gilgamessel
ellentétben nem hiába küzdöttél;

a mulandóságon Te győzve győztél
Teremtéssel, Példával, Szerellemmel, -
mert ettől örökéletű az Ember!

Taníts hát minket is, hogy érdemes
növelni magunkban, ami nemes; -
és taníts még Igazra, Szépre, Jóra,
hogy elbűvölten hallgatva a szóra,
vonzó példádon buzdulva, kövessünk,
és boldogok, - s még példák is lehessünk, -
hisz' Néked is öröm, ha ezt meglátod!

Jutalmul köztünk is Veled legyen
győzelmesen megőrzött Ifjúságod
s a mindeneiken győző Szerelem!

Ezt üzeni, ki reméli, nem hitvány,
s általa szólott számtalan tanítvány.

CSAK ANNAK HISZEK

(Garai Gáborhoz)

Kit tett már némává a döbbenet;
kiben meggyaláztatott minden oltár,
mert hangja, ereje sírni se volt már;
hogy az ember milyen hitvány lehet

Aki ha szól, védtelen, s hittel szól bár,
ám akit a csalódás földre vet,
s küszködve szül csak újabb éneket:
de hite újul benne, - s szava zsoltár.

Kétkedem én abban, kit nem visel meg,
ha közönnyel, szóval, korbáccsal vernek
bárhol, bárkit, - s túltéve az egészen
magát, produkál; mindig napra-készen. -

Annak hiszek, -
ki „odaér”; - nem törtető kolompos
- minden másodlagos - a mű a fontos;
annak hiszek, -
mert fájdalma azt is késlelteti,
amiért jött: - hogy higgyenek neki.

VIHAR BÉLA SÍRJÁNÁL

Ki az írástudók közül először
biztattál: „Írj, mert van remény, hogy győzől;
baljós-ígéretű sorsod felett
a tehetséged megváltód lehet!”;

s fülem semmit sem hallott volna szebben
mint: „Úgy hiszem, költővel állok szemben” -
mondta a szót, a vágyva-várt nagyot,
a mágikust, hogy én „költő” vagyok, -
s ki hozzád váratlan toppanva ment,
engem, az ismeretlen idegent
- csak pár versem ismerve -, mint ki várt már,
a betegágyadban is úgy fogadtál,
életemről gonddal faggatva ki,
ágyad mellé ültetve, mint aki
jól tudja, bizalomra jó előleg,
ha otthont nyújt a hozzá érkezőnek.

Aztán pár hátralévő év alatt,
mely életedből akkor még maradt,
egyre mélyülő élményként láthattam
a megszenvedett Igazt a szavadban,
s mely ennek döbentő hitelt adott,
a kristályosuló alázatot,
ahogyan az Ember Céljáról szóltál:
hogy ne üresedjék ki minden oltár,
ami előtt az ember hittel áldoz,
és eljuthasson legjobb Önmagához.
Bölcs jósággal, mint Mozart Sarastrója,
Te öleléssel intettél a jóra;
s habár tudta: a Jóság sérülékeny,
védtelen hagyta magadat egészen;
jártál közöttünk kitakart szíveddel,
hogy újra láthassuk: „Íme, az Ember!”...

S most sírodnál állva is akként szólék,
mintha csak a betegágyadnál volnék;
mert a költő, ki tisztét betöltötte,
az elmúlás nem lehet úr fölötte,
így hát a Halál nem bírta el Veled sem.
Ó, dicséred eztán is, ha jó a versem!:
Ki atyja vagy lelkem azon felének.
hol pokol-mélyről szökik föl az ének,
s ki megélted azt, hogy „meghalt” az Isten,
velem maradó szellemed segítsen,
szelíd lelkű, halk szavú prédikátor, -
ha kell, alázatra is legyen bátor,
de a kellő mértéknél ne tovább,
és ne tűrjek, ha tűrni gyávaság;
éljen bennem is jobbító hited,
s infarktusoktól szaggatott szíved
olykor dobbanjon bennem, hogyha szólnék,
bensőm szavára hogyha gyöngye volnék!

„A hangod kél, átröppen éjen, síron...
Csak mondd, csak mondd, figyellek... írom, írom...”

MOTTÓ

Az én erőm az abban van,
hogy versben mondom el magam;
hiszen rajtam szüremlik át
- kristály szűrőjén - a világ!

JÚLIUSI JAMBUSOK

Meghúlt: zihál, náthás a Július:
vacogtató melegségektől izzad;
gyengélkedik; órányi hőszökéstől
gyöp-lepedője is egy facsaró víz;
nagy zsebkendő-felhőkbe fújja orrát;
ínyenc létére fitymálgat csupán, -
de hajnalra, ím, gyógyszert is talál:
szél-szötte, dús esőkendő alatt
egészséges hegyek fölébe hajlik -
s zöld klorofill-párlattal inhalál...

SZEPTEMBERI FOHÁSZ

Feszülve pattanó szőlőszemekkel,
Szeptember, légy velem újult hitemmel!

Kínban érett újjá az álság-törte,
mint koldús-tél után a császárkörte.

Húzó-fanyarból édesül az alma,
sóvárgott kincs az emberek bizalma!

Hallgatásomért tán már meg is szidna
acélos kékben a szigorú szilva.

Társra lelni a számtalan perc mind jó -
unszolva int a mézeshúsú ringló.

Társalgok kérdő meggyel, bölcs barackkal, -
ámulatos-dús asztalod marasztal.

Ó, áldj meg ezer ízeddel, Szeptember!:
Éljen a bölcs, munkára érett Ember!

SÓHAJOK

SÓHAJOK

(Öt kis népi etűd)

Ó, én patak, ha volnék,
kacagva csörgedeznék,
ha arra hozna az utad -
s bevonná karcsú lábodat
ezüst dalom!

Ó, ha galamb lehetnék,
a vállaidra ülnék,
elbúgnám titkos álmaim -
s átadnám fürgé szárnyaim,
hogymint szállj velem!

Ha kis virág lehetnék,
csak a hajadba vágynék;
csak ott lehetnék illatos, -
aztán halnék alázatos
virág-halált!

Ó, én szellő, ha volnék,
szelíd gyönyörrel bújnék
tündéri titkod elfedő, -
hívalkodóan rezzenő
blúzod mögé!

Ha láng, ha tűz lehetnék,
csak a szívedben égnék!,
s megtudnád, hogy milyen maró -
és áldottan feloldozó
a Szerelem.

ODÜSSZEUSZ BÚCSÚJA NAUSZIKAÁTÓL

(F. K.-hoz)

Álltam a parton meztelenül, nyomorultul; a tenger
vad tajtékjai rúttá szennyezték be a testem.

Így láttál ott hirtelenül meg. A szolgáléányok
nagy sikolyokkal rémületükben szerte futottak.
Mind, mind. Csak te maradtál állva a parti fövényben.
Néztél: békén, nemriadón, úgy, mint aki várt már.
Pillantásoddal föllelted férfierőmet;
s lelkemig ért egy mindent értő női tekintet.

Áradt rám szemeidből ősi szelíden a jóság,
s tudtad már, mielőtt még szóra nyitottam az ajkam,
tudtad már, mire van szüksége a partravetettnek.

Én ezt már sohasem feledem; bármekkora út is
álljon előttem száz-veszedelmű, nagy vizeken! - Most
fürge hajóm szélnél sebesebben siklik előre,
távolodón - és vissza tehozzád tán sose térek. -
Ám szemed őrzöm örökkön már! - Ó, messzi királylány!

A HAJNALI SZELLŐVEL ÜZENEM

(P. Erika verseire)

Virághitedben átüzent nekem
a messzeségbe hívült Szerelem;
a védtelen, a fájó, tiszta, szép:

Még érezted a levegő ízét
s márnonyi napsugár-lélegzeted
gyanútlanul hitette el Veled:
szivárvány-kedvű pillétánc az élet.
Nem tudtad még félni a kések életét;
hogyan tépázó ereje van a szélnek;
hogyan olykor orkánok száguldva szelnek, -
s most, hogy vihar dúlt, megrémülve néz szét
riadt tekinteted.

Porzós Kishúgom! - Látod:
én nem voltam kertészed;
hétszirmú kínlódásod,
aranybibés vérzésed,
leveles jajdulásod
mégis szívembe vésed
- pediglen nincs is késed! -;
gyöngy-hóvirágégésed,
liliomlángolásod
mégiscsak engem éget;
bár nem voltam kertészed, -
mégis bejárnék Érted
erdőt, süppedő lápot,
egész kerek világot,
mind a hajnali rétet
harmatot hozni Néked;
hogyan meggyógyulva dúdolhasd velem
(a hajnali szellővel üzenem -
és ne feledd!):

Közel hívd; mindig győz a Szerelem
a humuszban gyökérző gyötrelem
f e l e t t !

MEGÉRINTLEK

Ó, bocsásd meg nekem,
hogy most még csak lesem,
sejtve fürkészem rejtett lényedet;
tanulom titkon törvényeidet!

Szomjazom - s tanulom.
És nézd csak!, már tudom:
hogy mikor megérintlek;
az első pillanat
az mindig megtagad.

Az első mozdulat
finom jelzés, hogy „megvéded” magad,
hogy békélő bőröd által határolt
gazdag, független tartományaid
őrző elve, hogy önálló marad,
ismeretlen követet nem fogad!
Tavaidban még a Félelem arca,
a nem értett Szeretet vak kudarca.
Igen, az első rezdülés -
az még védekezés.

Majd észrevétlenül
érintésem a szívedig hatol, -
valami őstrejtélyű változás
varázsa villan - ismerős a táj! -,
egy újabb pillanat:
folyamod mélyén földereng a Nap,
s fénylő fővárosodban
a Jóság Hullámhosszán
felsejlő impulzus lövel,
idegek és erek ösvényein
karodba áramol, -

s egyszer csak látom én,
hogy' indul el felém
egy fényív-mozdulat, -

s már hajlok rá kezedre,
amint értőn, s egyszerre
húgomul és anyásan,
asszonyul is leányként,
félő felismeréssel
csendben megsimogat...

GLUCÍNIAHOZ

Melletted, ha az este leszállt, sokszor de szerettem
volna szavakkal mondani el, hogy mennyire minden,
s lényegileg vagy több számomra, Glucínia, édes!
Ámde a versek, a bús ódák, a szonett-briliánsok
holt jánosbogaraként mind leperegtek a porba
s néztél értetlen; hogy láttam már szemeidben
szinte fajankónak magamat vagy szánnivaló, vak
tökölként. - És szégyen kínzott tehetetlen...

Ám azután rájöttem; azért van nyelv, ami mégis
villámként hat rád, sőt: egykori nilusi rabnők
módján szolgálva tesz, - s mindent érteni látszol:
Ó, hogy alélsz, hogy súgod: az egyetlen, ki e Földön
bírhatsz téged, az én lehetek, csakis én, a te „hősöd”!
És magam is félistenként röpködök föl a felhők
csúcsáig veled...

- Így „okosodva”, Glucínia, édes,
hát ne csodálkozz, hogy már nem szavalok neked! És nem
lélek s szellem lángjaival kutatom szived, - inkább
blúzod alatt - s máshol - kezem egy-két ujjá keresgél...

KÉRDÉSEK MÁRIÁHOZ

Társul szegődött hozzám a Magány;
s három éve?, vagy háromszáz talán?,
már egyre ment az egykedvű időben. -
És bölcs-bús tapasztalatokkal bőven
beérve, ültem dolgozószobámban;
a tévét néztem, s tán semmit se vártam.

Mégis ekkor lepett meg a csoda!:
A modernül varázsos technika
révén lépett elém a vízió,
a már említett televízió
játékos vetélkedője során
váratlanul Te léptél be szobám
falai közé, azaz - mit beszélek! -
éteren, légen át csupán a képed
vetült elém, de ekkor hirtelen
- mint valami jótékony intelem,
amely reményre intve itt terem -,
villant belém villámos sejtelem,
hogy láttalak már Téged valahol,
sőt, ismertelek is valamikor;
egyszerre fényes bizonyágként rémlett:
mint sosem volt, mégis valós emléket,

sejtjeim mélyén őriztem a képed
- mint fénykép-negatívban pozitívot -,
melyet most a valóság létre hívott.

Csak néztem, s egyre ámulóbbra váltam.
S magamba fényévekre visszazálltan
kutattam, kire ismerek rá benned;
vagy inkább azt: miként is ismerhetlek?!

És ekkor a töprengő, lázas csendben
válaszul három hang szólalt meg bennem.

Egyik mondta: ha nem téved e téren,
Te lennél álombéli nőtestvérem,
kire évek során annyiszor vágytam;
értő, szelid, - ki éppen olyan lányban,
miként fivérben én - fény áradása,
tölgy-erdős lelkem virágszerű mása...

Másik hang szólt: ne tévedjen az elmém!:
Lehetsz lélekszerinti hű barátném;
kinél a hiúságom az se sérti,
ha test helyett csupán szellemem érti,
ki mindig kész ez áldott „pártfogás”-ra,
a segítséget sosem hárítva másra...

S a harmadik hang is szólt csendesen:
„Te vagy a rég áhított Szerелеm,
kit sejtjeim mélyére ágyazottan
öröktől mindenhol magamban hordtam;
nem csoda hát, hogy most csodától verten
legott a képernyőn reád ismertem...”

És amikor mozdulni láttalak,
hallván csellócska-húrú hangodat,
melyben együtt van derű és komolyság, -
olyan közel éreztem magam hozzád,
hogy nem az volt fontos már percre sem,
nővérem, barátném, vagy kedvesem
elmúlt, avagy leendő képét látom,
mert e percben már eggyé vált a három;
a megnyíló, varázsos pillanatban
tulajdonképpen már nem azt kutattam,
ki lehettem, vagy lehetnék Neked:
bátyád, barátod, avagy kedvesed,
hisz’ túl minden elválasztó határon
számomra ekkor eggyé lett e három;
mélyen bennem kérdések áramoltak,
egyszerre mindent tudni vágytam Rólad.

Hol az óhajok s titkok fátyla lebben,
lélek-vallató, meghitt közeledben
tudtam, ha testvérként lehetnék Nálad,
úgy is törődve, féltve faggatnálak:

- Ó, mondd, milyen táj rejtett eddig el?:

Füst száll, vagy buksi szellő-nyáj legel,
ahol jársz? S arra milyen út vezet?
S volt-e ott, aki fogta a kezéd?
Barátok közt víg voltál? - Vagy talán
Te is tudod, mit jelent a magány:
ha kéz nem nyúl feléd, s éjszaka félve,
könnyek szegeznek ágyad keresztjére?..
S vártad-e mégis azt, hogy eljön érted,
ki úgy ért majd, ahogy csak őt Te érted,
Volt-e hozzá erőd és bátorságod,
várni s keresni, míg azt megtalálod,
ki méltó hozzád és megérdemel,
kivel a szárnyalás együtt emel
vitorlás szelekkel igazra, jóra?
Tudtál-e várni erre a hajóra? -
S tudnál-e ezért áldozatot hozni?:
Bármit elhagyva, percig sem habozni?
Hívó szóra röpdülni kedvesen;
közönyösök között is lelkesen?...

Látod?, így elragadt képzeletem!
S míg képalakban itt voltál velem,
arra gondoltam, hogy ha itt lehetnél
valósan, s hallanál, - mint vélekednél?;
Ki így kérdez, Neked „ő” ki lehet?;
bátyád, barátod, vagy szerelmesed?...

Ám így, vagy úgy, - akármint is ítéled,
tán érzed: mindenképp' őszinte híved,
ki nem vétett, s csak azt reméli, látod:
a sok kérdést megérted s megbocsátod;
s nem kell majd néki „köddé” válnia...

- Ó, válaszolj! S ne tévedj, Mária!

A SZONETTEK KÖNYVÉBŐL

KÖLTŐ

Hogy mért fakad olykor derűm borúra?:

- A vágy s a félelem, az kényszerít:

Ez írni űz papírra, kőre, hóra,

s az szüntelen csak egy képet vetít:

„Ó, jaj, ha meddőn száll el ez az óra!”

Izzó tűzű, emésztő láng hevít:

Mi lesz, ha ismét nem lelek a szóra(?!),

amely perzselve majdnem szétfeszít...

És vakmerő kezem az égre nyúl,

tollam a végtelenbe megmerítem,

érezem, hogy már a testem is kigyúl,

lelkem lebeg a csillagok felett,

a gyors időt megállni kényszerítem,

s így születik - ha más nem - egy szonett.

SZONETT A ‚MŰ’ CÍMÉRŐL

(Böhm Andrásnak)

A jó mester a címben sem hibáz!:

A műves cím a Műnek cseppnyi mása;

szomjul tőle benned kíváncsi láz,

hogyan miként felel majd az alkotás a

kérdésre, mit csábító cím csigáz

s vágyod, hogy füled hallja, szemed lássa...

Rejtvényként és ígéretként igaz,

s nincs is lelkednek más szabadulása:

Mint a zsákmányt, mit körülfon a lasszó,

előre sejtethet, hogy miről lesz szó;

mint egy csillag, mely fényét rád veti,

a mindenséget képviselheti,

hogyan ígéretét betelten csodáld, -

s a Mű most már a Címben él tovább.

ANYÁM SZONETTJE

Arcán a kemény, kúnos szögletesség
alázkodásra nem nevelt soha;
ma is csak a munka a temploma;
derekát sosem ringatta, hogy tessék.

Elfogja néha ős-tüzű hevesség;
hetven fölött is fűgén fut tova, -
s mert tudja, hogy az élet mostoha,
csak övétől várja, hogy szeressék.

Hetvenen túl bomlott ki képessége
hogy fölismeri: „Ez Mozart zenéje!”
És int, hogy én is az „Igazt” kövessem;
de azért a legbüszkébb mégis arra,
ha - vigaszul sok nyomorgató harcra -
egy-egy újságból ráköszön a versem...

NOÉMI

Ahogy álltál ott nyíltan és szelíden,
még gyermeklányként úgy két év előtt, -
szemem az első perctől kezdve híven,
tévedhetetlen látja benned „őt”,

aki leszel; az Egyetlent. S merítem
félszből türelmem, mint csontból velőt;
gyötrőn, hogy kincsem végleg elveszítem,
ha korán látok benne szeretőt...

Pedig kibomlott, sok ki üde jel
tudtod nélkül már int; ne késsek el;
s lilába hajló, édes meggy-ajak

némán is csábít, hogy csókoljalak. -
Fedjem még titkom?!, - áruló legyek?!:
Óh, bár tudnám, tudnám, hogy mit tegyek!!!

SZERELEM

Megszűnt a tér: nincs „messze”, nincsen „távol”,
amióta tudom, hogy létezel:
Hol éppen vagy, a Föld bármely pontjáról
mindegyik percben hozzám érkezel.

Ha megsimítasz egy tárgyat, amint bárhol
gondolatban nálam feledkezel,
én érzem itt, hogy szívem száz gondjából
az a simítás egyet elemel...

Magányából az „én” és „te” kilábol,
mely külön értelmetlen félbe szel;
csak a tündöklő „Te meg én” világol;
értelmes egy velem együtt leszel: -
Én vétkezem, amikor Te hibázol,
engem őrzöl, ha magadra vigyázol.

NYÁRI HÓ

Kamasz sugarak eszmélő hevébe
eltévedt, gyöngé vendég, - nyári hó!
Meglep szikrás pihéid bölcsessége;
hogyan magadhoz hűnek lenni jó.

Sandán csaló tüzeckék közelébe,
te magad-óvó kristállyal bíró!
Nem olvadtál alá sekélyke lébe,
te ritka-létű, - léteimet hívó!

Sziporkázó fehérséged nyugalmát
vulkánjaim jutalmául, ha adnád!...
Láng nélkül égsz; hó nélkül melegítesz;
hulló, havazó hűséggel ,hű'sítesz...
Katlanjaimra tévedt nyári hó vagy...
És szüntelen féltlek: csak fel ne olvadj!

MARIANN ARCÁRÓL

Bőre fátylában pezsgő vér zuhog;
zajlik víg jonatánalmák szüretje;
vigad vérző rózsák tündéri kertje, -
mikor lángolva reád mosolyog.

Szemén fürdető, cinkos fény buzog,
s nem tudhatod; maradj-e, vagy eredj-e?,
mert szerinte az e dolog vélt rendje,
hogyan töprenghetsz, de jobb, ha nem tudod...

Felsejlik benned bíborok parázsa,
bódítóan a nővér-Nyár heve,
mámor-vidám vörös borok varázsa,
s a friss cseresznye csurranó leve, -
ha láthatod égő, bársony-tűz arcát. -
S nem felejtheted lelked ősi harcát!

SZONETT

(Beának)

Elnéző légy, ha rám a keserűség,
s indulatom reád ront büntelen!
Engem mindig bőszt a kisszerűség
s a görcsök közé húzó intelem:

Csak ha hátrál a tiltó kényszerűség,
úgy van barátság, úgy van szerelem; -
csak így élek; csak úgy tart meg a hűség,
ha nem gyávít tarackos félelem!

Csak így lehetek képes, hogy akarjak
szépen, szabadon: igazat, nagyot.
Százszor inkább szedjenek szét a varjak,
mint hogy alatt kúszva, sarat harapjak;
ki a fényre-hívott EMBER vagyok, -
s habzó-felhős eget habzsolhatok...

TE - ÉN

(Kittynek)

Te menekülsz - sanda igyekezet -
elárulva, megcsalva minden álmom;
iszkolysz szegényszánalmasan. - A szádon
hírhedt mentség: - „Nem tudtam, mit teszek!”

Én biztatva-kérve-gyötrődve látom:
ezeregyszer is áldozat leszek;
nem nyúlnak értem megmentő kezek,
bár győzhetnél a reánk mért halálon.

Te hallgatsz; megtagadva a panaszt is. -
Bennem reszket: - Talán... - Esetleg... - Hátha...
Benned elszánt felejtés keze bont -,
s én érzem hűtlenségnek szinte azt is,
ha éjfél után anyám szobájába
átkapcsolom tőlem a telefont.

IKARUSZ

A munka titkát őrizték az esték;
s végre magasba szállhatott tova.
Kábítá friss szabadság mómora, -
s hogy a szárnyról olvadni kezd a festék,
nem látta. - Szállt, kérdezve sem, „hova?”,
de már alatta izmos férfi-testét
a mélység és az éhes tenger lesték,
és hirtelen megtudta, hogy soha...

Agyába villant minden, ami van,
s az is, mire bátor szíve csak vágyott:
merész tervek, szép otthona, szerelme;
s közben zuhant, zuhant, zuhant csak egyre, -
s még hallhatta, amint szörnyet kiáltott
a légbesikló Daidalosz: - „Fiam!”

MITOLÓGIA

(H.G. második házasságára)

Az első nőt, kit szinte eleségül
vágytál, de előbb más vett el helyetted, -
Te méltatlan frigyéből visszavetted
és méltó Társnak nyerted feleségül.

S a mitikus való tovább egészül,
hisz' szikrázóan hű asszonyi tettek
labirintusaidból kivezettek, -
ám Hádész kínban elragadta végül.

De mert a lelked véstől sose szörnyedt
s más lelkekben is legyőzted a Szörnyet,
az Olümposzon úgy rendeltetett,

hogy Te - kit szeretnek az istenek -
gyászodnak éjét Thészeuszként lépd át,
s Ariadné után elnyerhesd - Phaedrát.

BERZEVICZY GERGELYRŐL

(B. E.-nek)

Újpesten én a Táncsics utcában lakom,
s a Berzeviczy Gergely szép nevét
viselő keresztutcat is gyakran rovom:
Itt lábam is értő kövekre lép;

verseimért mind több a becses alkalom,
hogy új barát nyújtja felém kezét; -
s ha bántás ér, ha van, ki szándékolt-vakon
énellenem, engem nem érte, vét:

végig vigasztalón susogják itt a fák
néhai jó Berzeviczy Gergely szavát,
ki bölcs flegmával ült a Hírnév csónakán

(és vállat vont, ha sandán szúrt a szó):

„Tudom, nem tetszem minden olvasónak, - ám
nekem se tetszik minden olvasó!”

NAPPALI VARÁZSLAT

NAPPALI VARÁZSLAT

Tudod, most, hogy gyakorta utazom
villamoson, vagy autóbuszon
(Pesten, vagy épp' Budán
a forgatagba préselve tolódom),
s igyekezvén a dolgaim után,
az emberek közt többet forgolódom, -
most igen gyakran történik velem,
hogy amint megyek, úton-útfelen,
meglepve, hirtelen
egy váratlan apróság megragad.
De úgy képzeld el az egészet:
aminek sorsa lenne az enyészet,
mit máskor tán észre se vennék
- s tovább is mennék -
amin a szemem megakad,
kicsiny jelenség, apró mozzanat, -
de éppen úgy, ahogy a pillanat
rám rebbenő
varázsa vetíti elém a képet,
a pozitívvá szökkent negatívot,
amit az ihlet hívott
elő; -
s máshoz nem mérhető vagyon,
egy kész verssor fut át az agyamon,
- sugaras döbbenet! -,
s meghökkenek. -
Üde mámor hevít
- mint a tojáshéjat a kiscsibe,
úgy feszíti elmémet az ige -;
az ifjú élmény szinte kényszerít
fiatalon és türelmetlenül,
hogy vele foglalkozzam egyedül;
„Feledni most régebbi terveket!”,
és ezt a frissen újat írni meg...

*

Tán sejtéd is rólam; ha utazok,
olyankor én sohasem olvasok,
mint néha mástól látom út alatt:
Én, amióta magamat
„lakástulajdonos”-nak mondhatom, -
a szobámban, belül a négy falon
- hol rendezgetek precíz szenvedéllyel

és így mindig mindent a helyén látok -
(mert én csak úgy találok
magamban is áhított rendet,
ha kívül sincsen semmi széjjel),
- legyen nappal vagy éjjel -
a nyugalomhoz oly szükséges csendet
én itt lelem meg; -
itt leng körül egy-egy jó könyv világa,
itt lep meg egy költő vagy író álma
(s a versek is legtöbbször itt születnek).

Így hát, mikor úton vagyok,
nem olvasok, -
csak reklámokat, hirdetéseket;
mert (tán ez sem meglepetés Neked)
én abban is külön kedvem lelem,
ha azt szemlélgetem,
be is nyitva egy-egy üzletbe, boltba,
mit kaphatok; -
vagy csak bámulom a kirakatot,
s az már pénztárca dolga
persze, ha olykor ráeszmélkedem:
bizony, erre, meg arra sem futotta,
s hogy épp' elég megélni!, -
ó, de erről regélni
momentán nem szándékozom,
mert e reklámokon
ettől még igen jól szórakozom,
hisz' - bár van közte sokszor több hetes -
egyik-másik egészen ötletes!

S immár nem kell kétségbe esnem,
lásd akkor sem, ha Budapesten,
szűkebb hazám területén.
egyik-másik kerületén
el kell, hogy igazodjak.
S hogy valótlan ne mondjak,
nem mondom, hogy mindenütt megfordultam
s mindent tudok, hogy hol van, -
ám azt már megtanultam
s tudom: mettől meddig és hol mi
közlekedik; -
pedig
ne hidd, hogy holmi
térképekről lesem a vonalat,
mintha Ariadné
adná
a fonalat
kezembe; -
igaz, van úgy, hogy azt is megnézem, de

legtöbbször a szemem nem is kutat,
mert kedves ismerősként integetnek,
cipőm talpához símulnak s vezetnek
ódon és friss lélegzetű utak, -
az újak és a vén erek,
s ha el nem révedek, -
már el nem tévedek!

S képzelheted,
mily élvezet lehet:
ki évekig helyhez kötötten éltem
és csakis én reméltem,
hogy egyszer talpraállok, -
most Budapesten járok!; -
a városban, mely józanít és kábít,
mit a távollevő kívánva áhít,
mert jóban és rosszban hűségre csábít, -
s ki ismerem erényeit s hibáit,
most nekem kínálja összes csodáit:
nappal-köntöse és az éj-palást is;
s számomra módosítja a mondást is:
„Itt' jutsz a
csillagokig” - derűsebb egekig! -
S ha olykor megesik,
hogy tőlem kérdezik,
merre található egy tér, vagy utca, -
már sejtet is, mily büszkén mondhatom:
„Erre, meg arra térjen, uram (vagy asszonyom)!”,
„Ne kerüljön, csak itt a kis közön!” -
S ha látja, hogy fejem nem is töröm,
megnyugszik - és nekem se kis öröm
látni, hogy bízik abban,
hogy meglelt egy utat, -
s tényleg arra halad,
amerre én mutattam...

S amint merően nézek,
vagy villamosra várok,
tán éppen akkor téved
hozzám s keríti áldott
más-állapotba elmém
az ihlet röpke kénye:
Szikrázó útra kelvén,
egy neonreklám fénye
villan, s vele egy nemvárt gondolat;
vagy egy trillázó női mozdulat
talál felém utat
(álmodni sem lehetne szebben!); -
vagy ahogyan egy „úr” felszáll kalapban,
lehet, hogy éppen ebben
a múltból ittfelajtott mozdulatban

(hogy szinte el tudnád képzelni frakkban,
amint órájáért kutat, -
de most csak egy sárga jegyet mutat,
az ellenőrrel szemben,
szikáran állva, mint az öntudat); -
máskor meg a mozgó, vagy mozdulatlan
anyagban:
sugárba, kőbe, fába
bújva s rabul bezárva,
szökésre résen állva
percnyi varázslat,
mi rejtve marad másnak, -
de ha egyetlen, kellő pillanatban
pont rátekintek, titkos zárja pattan
s agyamra lebben
(s közben tudom, minden mást elfeledtem,
mert úrrá lett felettem)
egy képzeletröpítő édes önkény,
melynek mindegy idő, hely és körülmény;
még a legsúfoltabb villamoson,
ott is hozzám oson:
(Hisz' ismered forgalmát a hatosnak
s tudod, miként taposnak
sokszor egymás lábán tolongva, -
s mint présben, összenyomva,
Te is érezhetted olykor magad!)
S még ennek is lehet poétikája!...
S úgy érzem: míg a dolgok mágiája
így magával ragad:
felül kerülhetek a gondokon; -
addig v a n vigaszom; -
s magam k ö l t ő-nek addig vallhatom. . .

*

De ha időd kemény fegyelme enged
- s maradt kevés türelmed
e csevegő stílust nem únva még -,
elmondanék
ihlet-munkálta tényként
egy ilyen élményt;
út közben a minap volt benne részem,
és fogva tart
egészen
- mint feszülő folyó vizét a part -
a téma,
s nem is tudok gondolni másra!
(Kérlek, írd majd meg őszintén s merészen
- ha lehet, még ma -,
hogyan érdemes-e a kidolgozásra!):

Ez buszon történt, nem villamoson.
A huszason?, vagy negyvenhármason?; -
pontosan nem tudom, -
az egyikén, de ez most egyre megy!
Időpont: délelőtti óra,
úgy tizenegy.
Mint hétköznapon általában,
a diákság bent van az iskolákban;
a dolgozóra
ekkorra már
nem vár
se hivatal, se gyár:
az első műszak lélegzetét issza
iroda, üzlet, műhely,
mint egy mohó tüdő, mely
csak kettőkor leheli újra vissza
a kissé fáradt
embernyi oxigén-molekulákat, -
tehát ilyenkor kevesebben járnak,
szellősebbek, derűsebbek az utcák,
a forgalom reggel ajzó szesze
már lehiggadt, hülő tej,
a városon kényelmesebben jutsz át,
dolgod bármerre szólít,
akár villamost fogsz, akár trolit, -
a hajsza görcse ekkor már oldódik
s enged az idegek fesze.

A buszon azért már néhányan álltak.
Így annak a fiatal párnak,
mely meditálni készített legott,
ülőhely nem jutott.

Hát nekik is állniuk kellett.
S ahogy így egymás mellett
álltak előttem, - oldalvást, egy résen
- persze, diszkrétén -
az arcukra is ráláthattam, -
de amire az első pillanatban
figyelmes lettem
(ami később bölcselkedésre hangolt),
az az volt,
hogy - bár nem szerfeletten
és nem is feltűnően,
de észrevehetően -
alacsonyabbak voltak mind a ketten
az átlagosnál.

A férfi karcsú termet:
Nem ahogy megszokott már
általában azoknál
(tán Te is megfigyelted),
kiknek kisebbre termett
alakjuk, - már a szemnek
mindjárt úgy tűnik, hogy zömök
(mint csonka, csorba fél szeg); -
nem!: Ennek a jólöltözött
fiatal férjnek
alakja
majdhogynem délceg, -
s alig is látni rajta,
hogy alacsonyabb néhány centivel.
S mivel
a galambszürke öltöny szabva
illik rá fessen, -
kitűnik az arányos férfi-alkat,
mit mindig méltán tarthat
mester-szép feladatnak
a művész, hogy lefessen. -

A nő alakja teltebb.
A formák íveltebbek
a férfiénál, -
és a vidámság kedve,
mint virágról illat, amit nem kínál,
de részesülhet benne,
ki hozzá, közelebb áll, -
úgy árad róla szerteszéjjel.

Hogy mi lehet,
amin így; semmilyen feszéllyel
nem gátolva nevet
alig visszafogottan, -
azt nem is sejteted,
s én sem tudhattam sem akkor, - se mostan
nem tudhatom
(s vajon,
ki tudja?!),
hiszen cirkuszba,
vagy színházba ilyenkor nem mehettek
(a kosár, mit a buszban itt letettek
s ott van a lábuk mellett,
az ilyen feltevést szintén kizárja).
S hiába
is próbálnánk következtetni
- az igyekezet dőre -;
úgysem találnánk semmi
konkrétumot,

hogy e fiatal nőre
mi hathatott,
s okot mi adhatott
ily jóízű derűre, -
s ne is kívánd, hogy tudjam!:
Hisz' elég odasúgni valamit
a férfinak - azt sem hallani, mit -,
s máris kibuggyan
újfent belőle
az ellenállhatatlan
kacagó gyöngy-özön,
és maga mulat leginkább azon,
mit így halkán a férfinak üzen, -
s az arca, mint kigyulladt rózsakatlan!

De hát tudjuk, milyen a szerelem!:
Kik oldozó harmóniára lelnek,
tudjuk, milyen könnyen és jót nevetnek
kis semmiségeken!

S alighanem, ilyen
gonoszkodó kobold
volt
a csöpp csínyekhez értő
könnyű kezű merénylő;
az oktalan kis ok,
amely szelepnyi ablakot
ütött e nő szívéen
- a kamrák egyikén -,
s most ott surran szabadba
a duzzadó öröm, -
amin, hidd el, szavamra,
nemhogy nem ütközöm
meg, de egy percig sem csodálom,
hisz' amint rajta feledem
titkos vendég-tekintetem
e páron,
jó szemmel rögtön látom
- mert valami jele van annak! -
hogy ők mennyire egymásból fakadnak;
hogy mily szerencsés köztük az ellentét;
s az ellentétben mennyi a hasonló!:-
Szinte meghökkent bennem szívet s elmét,
hogy a szertelenségbe omló
vidámságnak tékozló asszonyát
párjában a
karcsú harmónia,
a férfi-biztonság, s maga
az ifjú komolyság karolja át: -
a nőt; kit elragad a jókedv láza!

Azt benne ő szóval sem zabolázza,
intéssel sem, figyel is minden szóra, -
de az ő arca mosolygóra
mégsem válik, - csak bólint komolyan.

S mivel a busz rohan,
egyetlen gondja van,
amely arra irányul
- amint a neje mögött átnyúl -,
hogy egy viszonylag fix pontot támasszon,
nehogy véletlen' elessen az asszony.

Előbb a vállát fogja legfelül.
De láthatóan hamar kiderül,
nem lenne nagy biztonságban a nő,
ha váratlan, goromba zökkenő
képében szökne közénk a vész.

Ezért a férfi-kéz
kúszva, óvatosan lejjebb kerül,
s már a tenyérbe gömbölyül
a nő mezítlen felső karja,
s most ennél fogva tartja, -
de ez sem tart sokáig,
mert változik a rázkódás szeszélye,
s az elesés veszélye
enyészővé nem válik,
így hát föl, le; könyéktől vállig
türelmesen
keresi a legmegfelelőbb pontot,
hogy mindig pont ott
legyen, -
ott tudjon fogni,
hol a mozgás kényét ellensúlyozni
leginkább szerencsésnek látszik.

És közben az ujjak tapintatában
annyi az őrző, féltő figyelem,
annyi finom vallomás ad hitet,
hogy amint figyelem,
szinte lehetetlen, hogy meg ne lássam:
e férfinek
a lélek van a karjában jelen;
hogy újdonság még a szerelem, -
és benne van abban a mozdulatban,
hogy az marad, s hogy majd ötven, vagy hatvan
év múlva is így ér a nő kezéhez,
s akkor is érzi majd, amit most érez
ebben a pillanatban:
a hasonlíthatatlan
valósággá teljesült gazdagságot;
örömet, milyenre hiába vágyott

hajdan országhódítók mohósága, -
sosem juthattak ilyen „birtoklás”-ra:
„terület”-re, hol minden milliméter
egy birodalom bírásával ér fel; -
s ahol amit kitervelt követségbe
csiszolt ravaszággal nem vinne végbe
uralkodók dinasztiája, -
simán megoldja már ott
az idegvégződés áldott,
bársonyos diplomáciája...

S a helyzet külön bája:
a nő ezalatt mindeddig hiába
próbálja, hogy legalább kölcsön
magára öltse
árnyéknyi komolyságot;
az igyekezet túl nagy fába vágott,
s hát persze,
mindig „nyelén török a fejsze”.

S ki tudná a lávázó boldogságot
magába fojtani?!
Példát erre ismersz-e?
Pontosabban: ami
lehetetlen, tőle miért is kérje
bárki?, - s el is miért ítélje?;
merthogy egyoldalúan, meglehet,
de oly megejtő-kedvesen cseveg,
‘mit se törődve azzal, hogy a férje,
ki csak némán karol,
szóval semmit se szól, -
de hisz’ ő nem is kérdi;
szavak nélkül is érti,
hogyan gondol a férfi
a közös titkon őrzött bohóságról,
melytől őbenne úgy ficákol
az a folyton felbukkanó,
bolondos kis manó; -
s kiben öröm ad szárnyat a szavaknak,
nem is fontos mindig felelni annak;
elég, ha van, ki értve odahallgat...

*

Valószínűleg kissé elmerengtem:
Egy varázspálca lendülhetett bennem
s az élmény egyre a varázslattal nőtt,
ahogy ott álltak ketten,
s e csillag-nevetésű fiatal nőt
körüllengte a férfi birodalma,
a révbe-érkezett jövő nyugalma, -

mert tulajdonképpen észre se vettem,
s én ott; fenn a buszon, utazva Pesten,
egyszerre csak mélyen magamba estem,
s már töprengve és lázasan kerestem
eszélős-lelkesen; hogy mi lehet,
mi két embert így egymáshoz vezet?!

Miben rejlik a végtelen szerencse?!

Nem tévesztve el időt se, teret se;
az útvesztő tömegbe'
milyen úton, milyen hívást követve
juthat el így egymásra lelve,
- sejtbe szövődött vágyait
s hangzó hiányait
hiánytalanul összhangra emelve -,
a nő, s a férfi?!: -

A tévedés talán úgy tér ki,
hogyha bízunk a „véletlen”-be?!;
vagy szüntelen figyelve
valamiféle „jel”-re?! -

Tán irántuk, akik alacsonyabbak,
és kevesebben vannak,
a természet ősi, különös gonddal
viseltetett,
s a számos titokzatos oldal
felől még meg nem fejthetett,
a tudatra kelt, rejtelmes anyag
bennük egy jobb törvény szerint
változik és kering?!
S hogy könnyebben rá is találjanak
egymásra, ezt egy öntudatlan kegyvel
fel is tüntette még e külső jeggyel,
gátat vetve sok megtévesztő rossznak?!
Tán amikor ők találkoznak,
a növésben valamivel kisebbek, -
egy belső hang éberén figyelmeztet:
„Ügyelj!, mert most lehet, hogy megtalálod
a párod!”? -
Lehet, hogy ők eredendően jobbak?!:
Hogy amíg mi, a növésben nagyobbak
s az átlagosra nőttek
- mi átlagos felnőttek -,
kik ugyancsak magányra-kivetetten,
csonkára-felezetten,
bűnnel vagy büntelen
keressük egymást szintén szüntelen,
hogy a lélek is szinte belevásik,
s egyet, aki hú volt, ha elveszítünk,
olyan könnyen legyintünk;
„majd jön helyette másik!” -

addig óbennük tán több az alázat,
amely ritkábban lázad
egymás hibái ellen?! -
Tán óbennük birtokolja a szellem
a legősibb és legtisztább tudást,
a nemfelejtett kristály-lángolást,
melyből atomnyi ott van minden sejtben,
s várja, hogy a „törvény” beteljesedjen;
felrajzolódjon végre az a „vegyjel”,
mely csak a kijelölt Egyetleneggyel
találkozva villan s szökken valóra,
s igaztalan megalkuvással
nem érheti be mással?! -
Tán ők sejtik, tudják, hogy rosszra-jóra
azért jöttek e sár-fény Földgolyóra:
gyöngéd parancs, szelíd megszeghetetlen,
hogy férfi s nő egyetlen Kiszemeltben
maradéktalanul magára leljen,
s minden kérdésre lényével feleljen,
mely évmilliók óta benne sejlett
a másokban, s melyre csak az felelhet,
ki minden kérdésre tudja a választ?!:

Mert tudja már azt
is, hogy egyedül nem ember az ember;
telve a lélek ködös félelemmel
még az élet is fáraszt,
s nincs semminek értelme, -
de egymásban a lét lel értelemre;
s miként csillagképek vegyülnek,
egymásba elmerülnek
s két mindenség lesz egy harmónia,
akként kell eggyé válnia,
így egyetlen egész a nő s a férfi...

De mondd, ki mondja meg, hogy mi vezérli
ily pontosan egymáshoz őket,
az összeillő férfiakat s nőket?:
Mi az, ami a létezést kitárja,
s a tévedést kizárja?;
hisz' itt az ész, a szándék is kevés!

Ó, nem!: Nem a gondviselés!
Nem gondolok én erre!:
Ha hinni tudnék benne,
ha zárt ez nyitna, tán
erről is szólna szám, -
de nem erről beszélek!

Talán a gének,
a kromoszóma-szám,
vagy tudj'isten, mi, de
egy útnak lenni kellene,

melyen az ember
elszántan s türelemmel
- nem tartva vissza semmi -
elindul megkeresni
azt, kiben - mert a párja! -,
feltétlen feltalálja
sosem-volt édenét,
legjobbik én-felét,
kiben a sorsnak minden átka megdől...

*

Bámész tünődéséből
szilaj rázkódás vert föl;
a busz bokrosat lódult, majd felette
kényes parádéval dobálni kezdte
lomha testét a lázas kerekekre,
s jó hosszasan nem is jött enyhület.
Egy tolvaj lendület
a vidám ifjú nőt is elragadta;
a férj utána már hiába nyúlt,
el nem kaphatta,
nagy ívben hátra tántorult, -
és csak hajszálon múlt,
hogyan megkapaszkodott,
s talpon maradhatott. -

Ám ne hidd, hogy láttam komolyra válni!
S egyszerre tudtam már; jöhetne bármi;
ezt az asszonyt mostan rosszkedvre rázni
nem lenne képes
semmilyen rémes
rendítő rengés!

Sőt; az iménti botlás-csetlés
csak egyre ingerelte
tobzódó tündér-kedvre
és alig tudott türtőzködni már,
s szájához tartott kagyló-tenyere
is pajkos gyöngyökkel lett már tele, -
s egy hozzám tévedt huncut szem-sugár
azt mondta: „Mily mókás is egy eset,
hogyan itt, no, lám; elesni is lehet!”...

*

Szóval hát!... - Jó Barátom!
Mit mondjak még Neked?!:
Ne csodálkozz a fura kívánságon,
amely ott meglepett
még mielőtt leszálltak!;
hisz' ismered a táncos-léptű vágyat,
mely szárnyra szökken, nem sután fut

- s ámbár bizarr, tudom, megérted mégis -,
egy különös sóhajban szállt utánuk:
- Ó, miért nem maradtam én is
növésben alul az átlagoson!;
tán megadatna nékem is a kegy
valahol, egyszer, szép-váratlanul
- tán épp' egy buszon, vagy villamoson -,
a nem-ismétlődő, egyetlenegy
pillanat, melyben árnyék nem lapul;
melyben egyszerre közel jön a távol,
a hályog-percről fellebben a fátyol,
melyben sugarak találkozásától
a felismerés szívverése dobban,
s egy kicsi lányban, vagy kicsi asszonyban
meglássam -
a T á r s a m...

EGYÜGYŰ VALLOMÁSOK

FÉLÁLOM S ÉBREDÉS KÖZT

Félálom s ébredés közt
még a tejédes Hajnal
simít szellős ujjakkal
a homlokom mögött, -
de már szobám homályán
az ezerfogú Nappal
mozdul s nehéz vigyorral
a homlokomra ül.

S mint céhe műhelyéből
a hadba induló
középkori mesterlegény
naiv hitű fohászt kért
az otthonhagyott lánytól, -
úgy kérem tőled én is,
ha útra indulok, -
hogyan gondolj rám, ha félek.

HÍVOGATÓ

(„Vicsi”-hez)

Gyere velem a nyárba!
A nyárban tavaknál az alkonyat
zöld-sarjadzású szókat tartogat;
ott rálelő tört-sugár-glóriásan
hadd lássam
ünő-szelíd, őz-szomjú arcodat!

Gyere velem a nyárba!
A nyárban érik meg minden remény
húsos gyümölcse, - s védve von felém
ezer igéző madarének vára -
s szavára
tarolt szivedben újra élek én!

Gyere velem a nyárba!
A nyárban mind, ami érez Veled,
minket egyfűrtű bornak sejtenek;
a sátoros lombok fölénk hajolnak, -
s maholnap
a Minden titkát kell megértened!

Gyere velem a nyárba!
A nyárban brummogó ekhós hegyek
majd friss nevetésedtől csengenek;
megtanulok majd bízni is Tebenned, -
s felenged
meglásd, szívünk, a télbe-dermedett!

Te, méreg-édes Árva!
Gyere velem a nyárba!

IN MEMORIAM

(„Vicsi”-nek)

Szegény kis nyomorult
szeretet-koldús voltál,
egy csillag könnye hullt,
mikor hozzám hajoltál;
ártatlan szomjazó,
akinek kell a szó.
Becsapva, éhesen
mondtad: - „Fogd a kezem,
hideg van odakint,
de véled jó megint
üzetett életem;
csak jószág kell nekem,
csak gyöngéd légy velem!” -
S én mondtam: - „Úgy legyen!”

EGYÜGYŰ VALLOMÁSOK

Amikor hó van és fagy,
én akkor is fűrjes tavaszban járok, -
de csak ha velem vagy:
Tenélküled hideglelősen fázok;
öt-lépésnyi szobám kietlenül nagy;
rámdermednek tarajos jégvirágok...

- Hallasz csengve didergő dallamot?:
Semmi! Ne félj!: Csak a magány kolompolt;
s hol nincs már semmi íz,
számban a kortynyi víz
ajkaid égő hiányára gondolt -
s koccanva megfagyott...

TÉLI MONDÓKA

Vastag, nehéz hó-paplanok
alatt a föld most tetszhalott;
vagy havasálmú sóhajok
között alszik egy jó nagyot.

Most én is hó-ruhát kapok:
s a szívem tán azért sajog,
azért ily árva, elhagyott,
mert olyan tiszta, jó vagyok,
ahogyan csak a hó ragyog; -
de majd telnek a hónapok,
s ha engednek a zord fagyok,
a bánatom eloldalog,
én is, én is „felolvadok”,
sugárba, fénybe roskadok, -
s megkönnyeznek - a csillagok...

BOHÓC ÉNEK¹

Ki sebeim láthatta, elhagyott,
Magamra húztam hát, de rám fagyott
a színlelő vigyorgás kényszere...
S hogy végül is ne örüljek bele;
hogy lehessen még egy komoly szavam;
hogy mégis megmutathassam magam: -
merítsd belém bízó tekinteted,
testvéri csókkal mentsd a lelkemet!

Futó erecskékből szívem falán
párát izzad a jéghideg magány;
a csöppre-csöpp tengerré duzzadott,
lassan megnő az ár, s megfulladok.
Már egyre kevesebb az oxigén;
halld meg hangom, hozzád kiáltom én:
még mielőtt az örvény eltemet,
testvéri csókkal mentsd a lelkemet!

Mint megszállott, ki csak egyet tehet,
lázval kutattam a szeretetet
mennyben, pokolban, földön és vizen;
vadul s kínálva tártam a szívem
legbelső rostjáig, - s nem leltem én
társat, barátot, - s tán nincs is remény,
hogy lelhetek! - Ó, jőjj!; ha még lehet,
testvéri csókkal mentsd a lelkemet!

¹ E vers hat strófájának kezdő szavai összeolvasva értelmes mondatot adnak. E tulajdonságuk miatt a kötetben a vers oldalpárban helyezkedik el.

Magam kitárni most már nem merem;
tanult vigyor mögé rejtezkedem;
otthonos félelem sugallja már:
úgyis csak új csalódás kínja vár. -
Ó, mondd, hogy a te szemed látva lát!
Engedd levetni a bohóc-ruhát!,
s hogy ne veszítsek el minden hitet,
testvéri csókkal mentsd a lelkemet!

Egy sóhajtásnyi tán az életem!
Hunyáz a vágy; már nem is szerelem!
Meggyőzték a röhejek, kacajok! -
Józan fejjel mit is kívánhatok?!:
Csak mondd, hogy vad-egyedül nem leszek;
csak láthassam még néha a szemed;
csak simitson meg jó meleg kezed;
testvéri csókkal mentsd a lelkemet!

U t ó é n e k

Bolond ajkán bolond a nóta, - s mer.
Ez is az, mert bolond dalolta, - s kér.
S habár régről hozott a kóta, - mar,
divatjamúlt, kopott a flóta, sír.
S mint szennyezve dobott a hóra sár,
agyán s szívéen honolt s tarolt a kór;
s csak fújta, míg bomlott, - s hatolt a tör,
amely sosem botolt, - s halottra szúr.

HÚSVÉTOLÓ ÉNEK

Az apám örömében
születésem felett
az udvarunkon egy csepp
olajfát ültetett.

Baljós sugallatú tett,
mint aki sejteti,
hogy sorsom megkísérti
a jó Názáreti.

Ahogy nőtt a fa, egyre
nagyobb lombot eresztve,
mintha ért volna benne
a sorsomnak keresztje.

Az olajfa árnyéka
életemre terül,
ott vagyok árnyékában, -
és mindig egyedül.

Skarlát-tüzű virágként
a szívem összeretten:
mindig csak az hagyott el,
akit nagyon szerettem.

Mások gyalázatától
a földre én esek;
a vesztemet kívánták
hitvány Heródesek.

Tövises gúny-koronát
fejemre hányszor tettek!
S a közöny korbácsával
naponta végigvernek.

Kit áldottam, adott szót
árulva az szegett,
áldó kezembe ő vert
legelsőnek szeget.

Ki ivott a boromból,
asztalomról evett,
legbőszebben kiáltá
a vad „Feszítsd meg!”-et.

S apám régen nem él már,
olajfánk is kihalt,
ám a gyötrelem fája
bennem mind'egyre hajt.

De már tudom, szememből
hiába hullnak könnyek,
a magam halálával
magam sem válthatom meg:

Csak a föld szomja enyhül
a dúsan ömlő vértől,
és senki sem kér étket
testemnek kenyereből.

A Föld fölé feszülten,
félíg halottra váltan,
nyüsztő magányomban
üres eget találtam.

Hát így a Mindenségen
elszántan ütve rést,
mégis Embertől kérek
értelmes szenvedést!

Nem félek áldozattól:
ha lehet üdvös célja,
boruljon hát fölém csak
az olajfa árnyéka!

U t ó d a l

Keresztanyámnak én
keresztfia vagyok;
pazar játék, hogy én a
„kereszt” Fia vagyok;
azazhogy én vagyok
a ‘Fiú’ a kereszttel,
kit minden kín marasztal -
és nem ereszt el...

SZEGLETKŐ

ELSŐ ECLOGA

KÖLTŐ

Testvérem! Te vagy az?! Miklós! Ó, hányadik éve álmodom én erről és mégis olyan hihetetlen hirtelenül, hogy jöttél, s itt állsz szembe' velem most! Tudva reméltem, hogy majd összetalálkozom egyszer véled az úton, mégis meglep a perc, hogy e sziklás ösvényen, hova őszi verőfény csalt ide engem, vágyva a csend ölelését, - itt lelek én tereád ma.

RADNÓTI

Üdv neked is! De mi űz a szabadba, keresve a csendet?

KÖLTŐ

Itt úgy buggyan a gondolat, oly szabadon tör elő, mint, látod, amott az a forrás, ott, ama szikla tövében.

RADNÓTI

Ó, ez a fényre-feszült kép!... Verssorok égnek e tájban... Csak nem költő vagy, ki ilyen jól ismered arcom? Tisztán szólsz magyarul; honnan jössz?, és ki vagy?, ó, mondd!

KÖLTŐ

Könnyebbet kérdezz, ne ilyen nehezet, hisz' a nyelvem könnyen a szóra nem áll, ha magam kell festeni véle!

RADNÓTI

Csak hiszed ezt, mert tán kezdő vagy még, de tanuld meg: úgy, mint földbe' gyökér, szava mélyén él, aki költő, bármiről is szóljon.

KÖLTŐ

Hogyan is kezdjek bele?! - Tán így?:
Volt egy bátyám, élt két hétig egy évvel előttem...
(Sejtem, hogy sokat is mond, Miklós, néked ez is már!)

Gyöngé szívű volt, és a halál vásott foga vésett rajta verő, kiszökő kicsi rést a parányi erőnek. Anyja se, apja se tudja, ki halt meg benne, ki lenne, hogyha megéli. Talán költő lett volna belőle! - Nem tudom én se, de én, amikor kora, zsenge szivemmel már úgy szomjúhoztam a szót!, testvéri, megértőt - vágy-korbácsú, sejtelem-üzte talányban a költőt gyászoltam bátyámban, vesztve a csöpp csecsemőben. S később is mindig. Mert oldja a férfi keservét, oldja tudatlan a jó szerelem!, - de ha végig a lelket égeti, söpri az északi szél: a magány, a süvöltő fájdalom, - érteni azt sosem érheti más, csak a költő: ő, aki képes a lelket egészen a szóba lehelni, - s abban a szóban a másik lélek a tükrire lelni...

Így: sose látott testvérként élt bennem a költő érzékeny szívvel, de ki bátor szóra fogékony, nyílt lélekkel tudja, a költőn nyűg a szemérem; s közben mégis tűrtem szótlan a néma bilincset, s hallgattam, mert félttem, tudva, a szájalom éget; mert aki értett volna ajándékos szeretettel, s bízva feloldja a zárat, nem volt senki, de senki!

És akkor kaptam meg a verseid én. - A kezembe fogtam s olvastam sorban. Míg hirtelen, egyszer váratlan vágott tudatomba a döbbenet: édes testvérem szól ebből a könyvből át a halálon hozzám, s tudtam már, te vagy ő, a fivér, ki tanítasz: nem szabad elhallgatni, mi fáj, ha van egy, aki érti, vagy majd lesz, ha ma még nincs. - És sajtó örömben ittasan ittam a szót; a magányt s a bilincseket oldót; karcsu, szelíd, szomorú lobogás gyúlt, s én, akiben bár máságú, de rokonyökerű kín karcai kúsztak, sírva követtelek át a sötétviharú koron és át Szerbia útjain... Ott voltam végig (remegő árny), és szememből a könnyek esöztek e szókra figyelve:

RADNÓTI

„Csöndesen alszik a hegy kicsi barlangjában a béke; még csecsemőnyi csupán, szelid őz szoptatja naponta s rejteni szép hálót fon a pók a bejárat elébe.”

KÖLTŐ

Óh, mondd!: Hogy tudtál így szólani?!: Ki ott, közeledbe érezted, már lép a halál és egyre feléd tart; - hogy tudtál ily hajnali, hökkentő nyugodalmú, angyali szókra találni?! S mondd!, aki ily szavakat tud, hogy lehet úr afölött a sötét és markos erőszak?!; hogy lehet az, hogy az ártatlan prédája lehet, s mind

védtelenül megalázva a gaznak?!; hogy lehet az, hogy
nem menekülhettél meg, költő-áldozatok közt
még te, a legszelidebb se?! Miért, hogy nem ragadott ki
félő, háborodott örvény a gyalázat öléből?!;
vad hegyek omló görgetegekké mért nem omoltak
rejtteni téged?! Hogy nem védett tűz, siető jég,
csermely függőnye, lomb, a növény fű, szél zokogása?!:
Hát aki baljós csillag alatt jött, átka alól a
költészet se, az emberi legszentebb hatalom se
oldozhatja fel; ott nincs semmi erő, szabadító?!
Miklós!, testvérem; hát mind belepusztul a jó?!
Mondd!

RADNÓTI

Látom már mélyről fakadó forrásaid. Érzem,
mily hatalom vonzott láthatni ma újra e tájat
s szólni veled. - S bár mondhatnám most azt, hogy az embert
úgy megfosztani emberségétől s megalázni
úgy még nem lehetett, hogy a karcsú szó ne lehetne
mentő angyala. Ó, bár mondhatnám!... De a végső
percig hittem a már közelítő korban, amelyben
többé nem hal az ember el értelmetlenül; erről
szólnak verseim is, tán megmaradott, amit írtam...

KÖLTŐ

Megmaradott mind! Bibliaként hordom, ma is itt van
nálam, - látod, ez itt az; hófényű lobogása
láng a szívünkbe', nekünk, amaz egykori csepp csecsemőknek.
S tudjuk, bennünk bízta, hát hadd mondok örömmel
el, hogy megjött, itt van már az a kor; felemelt, szép,
újanyagú falainkat a felnőtt béke vigyázza,
s értékelni, mit ér ma hazánkban a drága szabadság, -
tőled tudjuk; mert úgy élsz, Miklós, miközöttünk,
úgy hat a szó, a fehér, izzó, hogy szinte legújabb
verseid is várjuk még! - Mert jó volna, ha szólnál!:
Kellene tudni a szót, a világra mi végre egészen
béke-hozó; sose hallott, ifjú, újkeletű szót! -
Mert e hazában - hisszük - a kék ég nem borul el már,
és nem térhet vissza a múlt... az a múlt... az a szégyen...
Itt már nem! De amottan túl, nem is annyira messze,
- hisz' csak a Föld egy másik részén! - még (ide hallom)
szikkan száz lövedék ugyanarra a helyre naponta, -
égnek a házak, az erdők, „Jaj” hallik, - kavargva
vad, keserű pernyék feketén savanyodnak a szélben, -
s olykor a költő úgy hiszi, ennyire még hihetetlen
tán sose volt, hogy a hulló, mázsás bomba hitével
szembe szegezve a szó...

RADNÓTI

Ki ne mondd! - Aki nem hisz a szóban,
jobb, ha nem is szól, annak dolga nem az. De a költő
higgye: ha olykor alatt suhanó is a szó, oly erő az,
mely, ha a költők ajkairól szakad egy-leheletként;
védőn, s útmutatón száll, - és a világon a béke
terjed majd, mint terjed a szív mélyén a reménység
szállva, ha oszlik a foszló bú elenyészve. - De addig
vers-író kezeikben a toll soha meg ne pihenjen!

MÁSODIK ECLOGA

SPORTOLÓ

Mért mered úgy a tekinteted, ejtve a semmibe? Untat,
téged nem ragad el, mit a látnivaló sokasága
nyújt, s amitől láz-izgalmban zúg a lelátó?
Nézd, hogy száll a gerely, kalapács; hogy röppen a labda;
emberi testek lendülnek levegőbe; s a vízben
domborodó, dús, fényes izomkötegek vetekednek
barna delejben; s mennyi erő, feszülő akarat vív
szép, kinevelt fegyelemben... Nézd, hát nem gyönyörű ez?!

KÖLTŐ

Ó, de igen. - Gyönyörű! - Gyönyörű, hogy az emberi szellem
azt, mi az ősebernél még 'biológia' volt csak;
tény, mit a természet kikevert zsigerébe vegyített, -
kultúrává fejlesztette idővel a mozgást;
annyi találékonysággal variálta, csiszolta!,
mígnem Olimpia síkjáról az olümposzi rangra,
művészet magasába emelte, s tudta magáról
önmegváltón már: ha a testben benne parázsló
mozgás szomját hűsítő, jó ritmika oldja,
felfrissült leleménnyel a szellem is egyben üdítőbb
tájon töltheti kedvét. - Ebben rejlik az összhang
test és lélek közt, - s aki erre mutatva a példát,
áldoz a mozgás szent istenségének, a Sportnak;
érdemes az, hogy a közszeretet becsülése övezze.
És szép az, hogy az embert, azt, ki hazája nevében
s színében tör fényes eredményekre a pályán, -
tolvajló befolyásoktól is féltve, vigyáznak
rá, hogy az egyensúly, mely a nagy feladathoz a lélek
s teste között kell, meglegyen; és nagy gonddal ügyelnek,
mennyit aludjék, mennyit egyék, eme célt, hogy elérje;
óvják ártó kapcsolatoktól; sőt, megesik, hogy
egy-egy fontos verseny előtt, ha a környezetében

szükséges, finoman bár, szót emel érte az edző,
kérve, tapintatosak legyenek vele; mert az a fő, hogy
harmonizált idegekkel tudjon a posztra kiállni...
Jó lehet így ott küzdeni lent!: Fölemelhet az érzés
és a tudat, hogy a célt, amit önmaga tűz ki magának,
mások is óhajtják, - s a saját, az az egy akarat még
sok száz más akaratba kapaszkodhat bele... - Ó, ha
egyszer a költő érezhetné ezt! Ha a költő
vágya, reménye lobogna ezernyi feszült figyelemben! -
Ó, az ezerszer ezernyi feszült figyelem! - De szívesen
lennék én is a Sport valamely hős bajnoka olykor,
hogyha a kétség bénító pányvája feszül rám,
s térdre-rogyasztó súlyok alatt nyög a lelke-veszített
lélegzet! De szeretnék én is olyankor ilyen nagy
és lelkes táborra találni! - Talán te megérted!:
Mert hisz' a költő csöndes küzdelmét ki kíséri
végig a starttól hű figyelemmel? - Hol van a tábor,
hol van a hangorkán, mely zúg, buzdít, ha erő kell?!
Hol marad el mellőle a bársonyos aggodalom?! Mondd;
érte vajon ki emel szót?: Hol van az egyesület, vagy
hol van az edző, és hol a bíró; féltve ki óvja
őt a magány sunyi gáncsaitól s kocsonyás közönyösség
tompá nyilallású övalatti ütése ellen?! -
Jól tudom én, pár másodperc s néhány milliméter
is számíthat egy ország híre, dicsőbb neve végett.
Pár milliméter, s néhány másodperc! - De ki arra
tette fel élete kincsét, hogy meglelje a dalt: ha
kell, elszántan a szürke velőbe hasítva az ásót
mélyen, vagy lemerülve a lélek alatt vonuló Styx
rettenetébe, de felhozván megszülje azon dalt,
melytől végre az ember több és jobb lehet egyben, -
nos hát, ő, e teher kiszemelt viselője, ha csügged,
néki - törődve - vajon ki kiált oda: „fontos a dolgod,
és nagy szükségünk van rád, a hitedre, erődre”?! -
Mondják, gyermeteg, együgyü érzés már a rajongó,
lelkesedő szeretet ma, s a „felnőtt emberiség” már
„felnőttként”, illón s komolyan restelli, ha érez,
s érdemes, öszült nagyjainak sem adózik ilyennel,
csak módján s ritkán lép félre e furcsa szemérem...

SPORTOLÓ

Mégse lehet tán oly nagy a vész! Az utóbbi időben
ott voltam néhány író, költő temetésén,
és elmondhatom, ott volt alkalmam valahányszor
hallani méltányos, forró szavakat,...

KÖLTŐ

„...melyeket, ha
még elevenként ő is hallott volna, - talán úgy
néhány balzsamos évet is itt tölt még a körünkben.

SPORTOLÓ

Látom már, nem boldogulok ma veled! Keveset vagy
kinn a szabadban, azért ilyen áforodott² a kedélyed!
Nézz oda inkább, ott, legelől most épp a lövészek
jönnek sorra. Figyelj!; értik csuda módon a dolgot!

KÖLTŐ

Jó sportpuskából a golyó száll, - s száll ez a szó is...
Ó, mit gondolsz; hányan fognak féltetni érte,
hogyan - mint nem-remegő kisöbű - majd célba talál-e?!

SZEGLETKŐ

Miként a szegletkő a fundamentumon,
ütéseket terel a nem-jelölt úton,
épitményt, formát őriz, s ha belé ütközöl,
a felszínnek alá néz és meglepőt közöl, -
immár tudom, ilyen „szegletkő” lettem én:
tűrő, óvó és hű, kíméletlen, kemény, -
bár nem kértem e posztot: a sorsom bízta rám;
s olykor tán, ha lehetne, vissza is nyújtanám:

Mert rossz, hogy rajtam mindig vak ütközetek dúlnak!;
hogyan énrajtam a dolgok visszajukra fordulnak!;
hogyan ami könnyen látszik nemesnek és igaznak,
az rajtam méretvén meg, nem tűnik mindig annak!
Rossz, hogy rajtam lelohad - mert énhozzám kevés -
a máshoz tán elégnyi röpkel lelkesezés! -
És rossz, hogy énnekem jutott a feladat:
azt megmutatni, hogy zománc és máz alatt
számító érdek-sejtek atomjaiba törvén,
milyen kérlelhetetlen, milyen rideg a „törvény”!
Ó, rossz, hogy mielőtt még bátor-szép tette válnék,
rajtam elbukik a tán nem is gyávácska szándék;
s kudarcot vallva, olykor, megbosszulván magát,
iszkoltszeretettel üszkös gyűlöletbe csap át! -

² A szerző megjegyzése: Az „áforodott” az szóalkotás, és szándéka szerint az „áfonya” + „áporodott” tartalmával bír.

A vérszegény jószág fölöttem elsilányul!;
az erőtlen igaz bordámon elhitványul!;
alattam megtörik a köznap „derék”! -
Ó, rossz, hogy énnekem sosem lehet elég,
mi annyi másnak az: forrása az erőnek!...
Bizony, rossz is lehet, hogy súlya van a kőnek! -

És mégis! - Mégis! - Mégis!: JÓ ez! - Igen! Kimondom:
„Jó”, hogy nem könnyű élnem; s „jó”, hogy nincs könnyű dolgom!:
Mert ki ismerve lényem, szegődő szabadsággal,
glóriás emberséggel ennyi „teherrel” vállal,
lélek-szép értelemmel értve enyhíti gondom, -
az mindenért kárpótol, abban már nem csalódom;
aki így állva mellém, nem botlik bennem el,
s mint szárny-ívű kívánság, oly könnyedén emel
szívébe, ahol őrzí, mit ott bent megteremtett,
a véle együtt lépő formákat és a rendet;
kinek edzett szívéhez is hű maradt az álom...

S tudom: köztetek is van legalább egy barátom!

LEVÉL KITTYHEZ - ÜZENET A NŐKHÖZ

Engemet mindenre a Szerelem tanít meg.

Kezdetben, ahogyan az életembe léptél,
a szemem látta Benned való életre válni
a mondák és regék s minden csodás mesének
csillagos homlokú, tiszta leányalakját,
kit rettent a Sötét s félemlít a Hamis;
kit vakok, ostobák mind attól tiltanak,
hogy azé lehessen, kit igazán szeret.
Igen, kezdetben még szemem ezt látta Benned,
voltál régi meséknek ez a leányalakja;
minden boldogtalan ifjú tiltott Szerelme:
Rómeó Júliája, Aucassin Nicolette-je...

Engemet mindenre a Szerelem tanít meg.
Mert ahogy nemsokára - tilalmak ellenére -
lettél reményből mégis beteljesült valóság,
úgy léptél Te énbennem azonos minőségben
a mesék világából át a történelembe,
s a kézzelfoghatóság szárnyain útra kelve,
vonultál bennem végig a századokon át;
Tebenned látva minden törékeny testű hősnőt,
minden igaz ügy mellé szép hittel odaállót.
És ahogy fokról fokra lényemmé lényegültél,
úgy jöttél az időben korunkhoz közelebb,
míg végre eljutottál a legmáibb jelenbe.

S Te, ki tisztaságoddal, rontatlan jó-hiteddel,
tiporatlan szándékkal, glóriás buzdulással
engem vállaltál, engem; engem, az elesettet,
a mindig lesajnáltat, magányra kivetettet, -
ó, én Édesem, ekkor már Te voltál szememben
a két emberöltővel előttünk járó korban
a boldogabb jövőért hősi tettekre képes,
aknák között szökellő, falak tövébe bújó,
törékeny testű, mégis bátor szívű leányok
utóda, és harcuknak egyenes folytatója.

Igen! - Nem túlzok -: a Te reménykedő hitedben,
a szentül „illegális” hozzám-szökéseidben
én őket láttam, és tán meglepődsz, ha emlétem,
de még a svájcisapkád, az is őket idézte;
s hittem, hogy amiért ők fegyverek között, sokszor
véresen is küzdöttek egy igazabb világért, -
a mi békés korunkban békésebb eszközökkel,
szerelmedért, értem, egy igazabb emberségnek
előhírnökeképpen, Te éppen olyan bátran,
épp’ olyan tudatosan, példaadóan állsz ki.

Ó, milyen büszke voltam! Milyen kimondhatatlan,
hívón-kétkedően boldog!: Ahogy jöttél sudáran,
bízva magadban s bennem; jöttél s öleltél engem,
a közönnyel megvertet, a csókra éhezettet,
engem, a szeretetre, halálra szomjazottat,
előítéletektől csontomig korbácsoltat.
Jöttél szelíden, és én szírom-védtelen lényed
részegült áhitattal, mohó szemmel és ajkkal
szinte magamba ittam. - Lettél számomra minden:
Szép, hősi életemnek legszebb értelme, célja,
türelmes várásomnak csodával ért jutalma,
méltóságom palástja, embertudatom rangja,
minden harcomnak ékes, ragyogó koronája; -
s vágytam, hogy lehess egyszer vállalt gyötrelmeimben,
vallott, igaz ügyemben ezernyi szenvedéssel
régem kiérdemelt gyönyörű, lelkes Társam!!!

*

Brutális elvesztésed hogy mégis, hogy’ bírtam ki?!:
Hogy mégis megtörettél, farkasok étke lettél,
hogy alá alázódtál, a sárba gyalázódtál,
tündöklő glóriádat ocsmányok meggúnyolták,
hogy elhaló erőddel védekezni se győztél,
hiénák vacsoráján lassan fölemésztódtél,
és nem menthettelek meg... - Hogy mégis, hogy’ bírtam ki?:
Az örület határán, önpusztítás határán,
három vak-sötét évre magamba zárva, némán,
zokogva, mint a gyermek, kit igazáért vernek, -
nem tudom, hogy bírtam ki, - csak azt tudom, hogy élek; -

és hogyha ezt túléltem, ha én ezt is kibírtam:
olyan kín nincs a Földön, pokolban sincs olyan kín,
olyan kín nem jöhet már, - amit én ki ne bírnék...

*

Úgy adódott, hogy egyszer megláttalak váratlan'
az új munkahelyednek üvegfalain át.
Telefonáltál éppen, s kíséző gesztusokból,
könnyed nevetésedből tudni lehetett nyomban,
mi hangzik a vonalban, hisz' kacér kacagásod
tipikusan olyan volt, távol is láthatóan,
ahogy nők kuncognak, ha valami vad gavallér
vakmerően cincogtat krajcáros bókokat.
Amikor észrevetted, hogy távolról figyellek
(persze, leplezve azt, hogy Te tudsz az otlétemről),
jócskán rá is dupláztál az öncsaló játékra,
mutatni akarván, hogy Te nem vagy „elveszett”,
és amúgy máskülönb: nélkülem is jól megvagy...

Üvegfalú kalitkád előtt meghülve álltam:
„Hát, én hagytalek tán el?” „Én lettem tán a hűtlen?”...
Döbbsenten sóhajtottam, a szemem lázban égett:
„Ó, mivé szegényültél, Te áldott, drága lélek?!”

*

Már nem tudom, mennyire értheted meg, de el kell
mondanom itt azt is, mert elvesztésed tanított
engem arra, hogy jobban tudjam csodálni azt, ha
hűségre, helytállásra mástól jön elem példa.
Érted-e, nem tudom már, de elmondom, mit érzek,
ha olykor a képernyőn magam szembe találok
az egykori hőslélekű nők közül eggyel-eggyel,
kiknek sorát az idő mindinkább megritkítja;
ma már dédanya korban idősek, „veteránok”,
de egykoron ők voltak azon asszonyok, lányok,
kik golyózápor közben - bár éheztek és fáztak -
a férfiak harcához szegődtek és helytálltak;
és nem csak fegyverrel, de hiszem, hogy elsősorban
ottlétük volt a fontos, kiknek hűsége nélkül,
az ölelésük nélkül, a halált is megvető,
a pusztulást legyőző, bárhová elkísérő,
mindeneken kitartó, áldott szerelmük nélkül
a férfiaknak harca aligha győzedelmes;
kiknek hűsége nélkül, a helytállásuk nélkül
dajkáló békében ma nemigen építhetnénk
biztos jövőben bízva, egy boldogabb hazát mi!
Nem tudhatom, mennyire érted meg, de elmondom:
Az elvesztésed óta, ha néha őket látom,
habár ellentétképpen, mégis mindig egyszerre
gondolok rád - és rájuk s ilyenkor hatalmába

kerít s felsajdul bennem valami véghetetlen
nagy tisztelet irántuk; - és szemeimben könnyel
hajlok meg gondolatban - az ő kezük fölébe...
És tán ekként lehet, hogy olykor a forgalomban
békés utcákon járva, én tankok közt találok
magamat, elrévedve. - Nem mintha oda vágynék
a fegyverek korába; de tán mert azt remélem,
hogy ama hősi korban ma is ható erővel
örök érvényű eszmét és hős példát találva,
segíthetek tán abban, hogy a ma élő ember
(és a holnapi is tán!) könnyebben rátaláljon
igazabb önmagára - és boldogabb lehessen.

*

Engemet már mindenre a Szerelem tanít meg!:
S egyre mélyebben látom, hogy majd a világ sorsa
folyton növvő mértékben, érett felelősségben
tirajtatok fog múlni, mai s holnapi nőkön.
Csak meg kell még tanulni az elért szabadsággal
hozzá méltóan élni. - Csak meg kell még tanulni
belső törvény szerint is, hogy az elnyert szabadság
hűség kötése nélkül, a kötődése nélkül,
a köteléke nélkül - nem igazi szabadság:
A Szabadság és Hűség egymás nélkül nem élhet:
szabadság Hűség nélkül: téveteg, árva vakság:
Ott, ahol nincsen Hűség, ott nem lehet Szabadság!
S tudnotok kell, ó, azt, hogy hűségtekben lélegzik
a férfi méltósága, emberségének rangja.
És úgy kell megtanulni ölelés méltóságát,
szerelem tiszta rangját, hogy legyen, mit becsülni,
félteni a haláltól; hogy igaz tartalommal
telítődjék az Élet; ne pusztító erőkkal!

Ti gyöngék! Ti erősek! Ti Nagyrahivatottak!
Nemetek szép nevében megőrző szerelemmel
vonjátok magatokhoz az elesett világot!:
Csak Ti vagytok képesek szép erőnké ölelni
ezt a sokszor megrombolt, élő testként ziháló,
e minket óvni vágyó otthonunkat - a Földet!

MÁR NEM FÉLEK!

Már soha többé nem mondom, hogy „Érted”...
Nagyobb veszteség ennél még mi érhet?!
Tudjátok meg, már semmitől se félek!

„Ideg-lángcsóváimmal már nem látlak!” -
süket fülekbe suttogom a vádat.
Kit semmi nem köt, annak még mi árthat?!

Ki nem veszíthet már, az nem is félhet!
Jöhet szembe' akármi, ki se térek.
Elszánt vagyok, mint kérges fán a féreg,

minek nem gondja többé, hogy a holnap
mit hozhat még: - legfeljebb eltipornak!:
De ennél már úgysem tehetnek jobbat:

Hiány ijesztőbb űrt szívbe nem vájhat;
szélhámos ítélet jobban nem fájhat, -
mikor tudatlan sejtjeim még várnak!

„Rajtad kívül nincs más számomra vonzó!”
Minden más ígéret üresen kongó!
„A jóban mi lehet Hozzád hasonló?!”

Már nem lehetnek erők oly nagyok,
hogy elfedjem, mi velőmig sajog;
s hogy ne az legyek, aki én vagyok!

Jó lenne tán hírnév, elismerés!
De mit ér így?; vigasznak is kevés!
„Te nélküled a vers is csak verés!”

Naponta keselyűk marnak belém;
élek koppanó kövek kenyerén, -
de egy nemismert szabadság - enyém...

KEREKEGYHÁZA

Kis falu az Alföldön,
hol köré szórt tanyán
századoknak előtte
szittya népek s talán
nomád pásztorok éltek, -
a nemrég múlt időben,
a Repülődülőben
itt élt a nagyanyám,
ki mikor hírül vette,
a kis tanyasi házban
el sem is igen hitte,
hogy én, az unokája
„hibás” lábakkal jöttem
e „teremtett világra”;
s látván: zsenge testemre
kemény Sors foga vásott,
nyakig a földbe mélyen
forró homokba ásott,
s valami ős-ritussal,
mint szelíd asszony-sámán,
hitte, hogy ez segít majd
az unokája lábán:

hogy majd a nemző Naptól
forró teherbe ejtett
Föld méhe, melybe engem
oly buzgón belerejtett,
újjá szülve, a testem
átdelejezteti, -
s egészséges lábakkal
ereszt a Földre ki...

S habár teljesületlen
várt erre a csodára
nagyanyám, mert nem lett jobb
az unokája lába; -
ám úgy igaz ma már, hogy
én egyre jobban érzem;
az a „szertartás” akkor
nem volt hiába mégsem:
Úgy hiszem, akkor ottan,
nyakig a földbe ásva
került sor észrevétlen’
egy más, titkos Csodára:
Képletesen mondanom
talán úgy kellene,
hogy akkor szállt belém ott
a Földnek Szelleme,
de szinte tény: bennem van
a Földnek minden érce;
hogy énbennem ne szálljon
szintje alá a mérce, -
és bennem ötvöződött
a Kemény és a Lágys,
hogy szilárd legyen bennem
az akarat s a vágy is;
és minden nemes nedvét
belém önté a Föld
nagyvonalú gesztussal
s mondá, hogy „Örököld!”
S már tudom, nekem végleg
ezért nem ártott semmi,
ezért nem tudott rajtam
végleges erőt venni
sem lélek szenvedése,
sem testi kín-özön,
sem áruló hűtlenség,
sem bénító közöny:
minden csapást legyűrni
a Föld adott erőt
és hitemet megőrző,
egészséges derűt;
s tán a hűség igénye

is ott szállott belém,
a „parancs”, hogyha szólok,
mindig úgy szóljak én,
ahogy ők, egyszerűen,
ne férjen hozzá kétség,
tisztán, mint a harangok,
hogy szavam ők is értsék,
a szittyák és nomádok
mai utódaik,
akik künn a határban
a földet művelik;
rokonaim, akikhez
bármikor mehetek,
akik között mindenkor
otthonra lelhetek;
hová városi berkek
fondor csele elől
a lelkem és a testem
pihenni menekül;
hol bár ebédre várnak
s szándékom ellenére
késéssel vétkezem,
asztalon terítékre
nem kerülnek a tálak,
csak ledőlnek pihenni
s nem kezdenek el enni, -
míg meg nem érkezem...

Szólít hát szív és elme,
s erre szólít a lélek:
A népnek országában
a nép nyelvén beszéljek!
Ez hűségem kötelme;
s tanult értetlenek
(kik el csak azt felejtik,
hogy mi a szeretet)
ügyéhez nincs közöm, -
én többre becsülöm,
ha egy fejkendős néni
- ki nagyanyám idézi -
mondja - csak úgy tűnődve -,
amit a szíve diktál,
kissé megilletődve:
„Lelkem, de szépen írtál!”

Vagy kinn a földúton
egy idősebb paraszt
ember, ha így köszönt:
„Múltkor hallgattam azt
a verset a rádióban!” -

Közelebb lép, amint
a tetszéséről hírt ad,
kérges kéz vállamon:
„Öcsém, azt jól megírtad!”

Kis falu az Alföldön
a múlt köntösét rázza
és lassanként levedli,
de nékem már örökkön
az Ősotthont jelenti
e szó: Kerekegyháza,
ahol nagyanyám egykor
mélyen a földbe ásott,
hogy birtokba vehessem
majdan a „felvilágot”;
hol annak idején
apám itt lelt anyámra,
s ki tudja?!, egyszer én is
talán itt lelek Társra, -
ó, hiszem, hogy megélem!

Mert nálunk béke van,
s okkal nem azt remélem
csupán, hogy „testem is majd
e földbe süpped el”,
de ha adódik érdem,
joggal az érdekel,
hogy munkálva tehessek
ott, ahol tenni kell, -
hogy csak javakra lesve,
tétlenül ne pihenjek,
derekas küzdelemben
Barátra, Társra leljek!

Mit kívánnék hát jobban,
mint, hogy e nép szeressen?:
Hazám van ott nekem, -
ahol értik a versem.

-&-